

Discussion générale

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Merci, Här President, fir d'Wuert. Natierlech ass et eng Motioun, déi eis och gutt geleeën ass, well mer herno wëllen e Bilan maache fir ze gesinn, wat déi Derogatiounen waren, wéi eng Derogatiounen et waren, déi de Minister gemaach huet am Kader vun dëser Kris, fir dass och Entreprisë kënnen ënnert deene Konditiounen schaffen, wéi se hei an der Motioun dann drastinn, mat zwielef Stonnen a mat 60 Stonnen, respektiv 60 Stonnen dann d'Woch.

Et ass effektiv, wéi den Här Baum et gesot huet, e grouss Schratt, deen een hei hält, an e Schratt, wou, mengen ech, all Mënsch heibanne sech och d'Fro stellt, dass et awer eng grouss Mesure ass par rapport zu deene Saachen, déi erkämpft goufen hei an dëser Chamber. Neanmoins si mer awer der Meenung, dass se och wichteg ass. An et si jo awer och eng Rei vu Bremsen agebaut, déi an dësem Règlement grand-ducal mat dra sinn

Et muss ee wëssen, dass de Minister dat och gëschter hei erkläert huet, dass en emol éischens d'accord war, fir esou e Bilan ze maachen. Zweetens sinn eng Rei vu Mesuren dran, déi maachen, dass et net willkürlech ka jiddwerengem gi ginn. Et mussen och d'Syndikater gefrot ginn. Wa keng Delegatioun direkt do ass, da ginn déi zwee representativst Syndikater gefrot, déi da mussen an Zäit vun zwielef Stonnen, wann ech mech net ieren, och hir Meenung dozou soen. An et muss eng Demande dûment motivée sinn, soudass awer wierklech e puer Bremsen dra sinn, dass dat net ka willkürlech sinn.

Neanmoins ass et awer wichteg, dass mer herno e Bilan kënnen maachen. An duerfir wäerte mer dëser Motioun och zoustëmmen.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Engel.

Ech mengen, da kéinte mer zum Vott kommen.

Vote sur la motion

Wie mat dëser Motioun d'accord ass, soll d'Hand an d'Luucht hiewen. Déi Deputéierten aus de Säll 4-5 an 1-2, déi mussen d'Hand e bësse méi laang an d'Luucht hiewen.

Wien ass dergéint?

Wien enthält sech?

Dës Motioun ass domadder eestëmmeg ugeholl.

(La motion de M. Marc Baum est adoptée à main levée par les députés présents dans les trois salles. M. le Président a vérifié le vote à main levée des députés présents dans les salles 1-2 et 4-5 sur l'image vidéo retransmise en direct des deux salles.)

10. 7535 - Projet de loi portant modification de la loi modifiée du 25 mai 2011 relative à la chasse

Mir kommen dann elo zum Projet de loi 7535 iwwert Derogatiounen am Ëmweltberäich, wat Projeten ugeet, déi op Urgencesituatiounen äntwerten. D'Riedezäit ass nom Basismodell festgeluecht. Et hu sech schonn ageschriwwen: den Här Gilles Roth, den Här Gilles Baum, d'Madamm Cécile Hemmen, den Här Fernand Kartheiser, den Här Marc Goergen. An den Här Marc Baum hat ech vergiess.

D'Wuert huet elo de Rapporteur vum Projet de loi, den honorabelen Här François Benoy. Här Benoy, Dir hutt d'Wuert.

► **Mme Josée Lorsché** (*déi gréng*).- En ass nach ënnerwee.

Rapport de la Commission de l'Environnement, du Climat, de l'Énergie et de l'Aménagement du territoire

► **M. François Benoy** (*déi gréng*), *rapporteur*.- Här President, Dir Dammen an Hären, weinst de Mesuren, déi hu misse geholl ginn, fir géint d'Pandemie vum Covid-19 virzegoen, hunn d'Assemblée-généralle fir déi nei Juegd-lousen, déi nom 16. Mäerz sollte sinn, missen ofgesot hunn. Mam Gesetzesprojet 7535 gëtt de Kalenner elo ugepasst, ënner anerem, fir dass d'Generalversammlung fir déi nei Juegd-lousen, déi nach net konnten ofgehalen ginn, zu engem spéideren Zäitpunkt kënnen organiséiert ginn.

D'Reform vun de Juegd-lousen geet op d'Juegd-gesetz aus dem Joer 2011 zrëck. Fir eng nohaltig an ekologesch Gestiou vum Wëld ze maachen, gesäit d'Gesetz vir, dass d'Juegd-lousen biogeografeschen, topografeschen an hydrologesche Krittären entspreche sollen an d'Grenzen och laanscht Infrastrukture verlafe sollen, wéi zum Beispill Stroossen oder Schinnen.

Am Règlement grand-ducal vum 8. November zejoert goufen déi 621 nei Juegd-lousen festgehalen, nodeems eng laang Consultatiounsphas mat alle Bedeelegte gemaach gouf. Entretemps si 525 Assemblée-généralle vun den nei Juegd-lousen gemaach. 96 Generalversammlungen, déi tëscht dem 16. Mäerz an dem 27. Mäerz hätte sollen ofgehalen ginn, goufen awer weinst der Pandemie vum Covid-19 annulléiert. Si konnten net wéi virgesi virun Enn Mäerz, also virun haut, ofgehalen ginn. Dofir muss de Kalenner vun den Assemblée-généralle, de Mandater vun den nei Syndikater an d'Ofhalen vun de Steeën vum Juegdrecht elo ugepasst ginn, wat mir mat deem heite Gesetz maachen.

Här President, Dir Dammen an Hären, d'Ëmwelt-ministesch huet de Gesetzesprojet 7535 den 20. Mäerz deposéiert. De Staatsrot huet säin Avis de 27. Mäerz ginn. D'Ëmweltkommissioun huet de Projet an och den Avis vum Staatsrot de 27. an den 30. Mäerz a Videokonferenzen duerchgeholl. Gëschtt gouf de Rapport unanime ugeholl.

Mat dësem Gesetz gëtt, wéi gesot, weinst der Coronakris den Delai fir déi nei Juegd-lousen ugepasst. D'Generalversammlungen, déi nach net ofgehalen goufen, hunn elo Zäit, dat bis den 31. August ze maachen. Déi nei Mandater vun de Collèges des syndicats fänken den 1. September un. An d'Stee, fir d'Juegdrecht ze verpachten, muss spéitstens bis den 31. Januar d'nächst Joer stattfonnt hunn. D'Juegdrecht concernéiert dann d'Period vum 1. Abrëll 2021 bis den 31. Mäerz 2030.

De Gesetzesprojet, wéi d'Ministesch en deposéiert huet, sollt awer net just Ännerungen am Juegdgesetz maachen, ma och um Kommodos-an um Naturschutzgesetz.

Beim Kommodosgesetz goug et drëms, dass am Fall vun engem zivilen Noutstand d'Enquête publique kann iwwerspronge gi fir Projeten, deenen hiert eenzegt Zil et ass, eng Äntwert op en zivilen Noutstand ze ginn.

A bei de proposéierten Ännerunge vum Naturschutzgesetz goug et drëm, och erëm am Fall vun engem zivilen Noutstand, dem Minister d'Méiglechkeet ze ginn ze decidéieren, keng Ëmweltimpaktstudie ze maache fir Projeten - an och hei -, deenen hiert eenzegt Zil et ass, eng Äntwert op en zivilen Noutstand ze ginn.

A sengem Avis huet de Staatsrot bei dëse Punkten awer Opposition-formellen ageluecht a suggeréiert, dat iwwer e Règlement grand-ducal ze maachen, wéi et eeben duerch den Artikel 32 Paragraf 4 vun der Verfassung während der Zäit vum État de crise méiglech ass. Dës Mesurë solle jo eebe fir déi Zäit gëllen a concernéieren och just déi Zäit, net wéi d'Upassung vum Kalenner vun den nei Juegd-lousen, déi Repercussiounen iwwert d'Zäit vum État de crise eraus huet.

An deem Sënn hu mer d'Artikelen aus dem deposéierte Gesetzesprojet, déi d'Kommodos-an d'Naturschutzgesetz concernéieren, och net zrëckbehalen. D'Ëmweltministesch huet eis an der Kommissioun gesot, dass d'Regierung bei dëse Punkten elo op de Wee vum Règlement grand-ducal geet.

Der Remark vum Staatsrot zum Delai vum Ofhalen vun den Assemblée-généralle gouf Rechnung gedro.

Här President, Dir Dammen an Hären, ech kommen zum Schluss. Weinst de Mesuren, déi hu misse geholl ginn, fir géint d'Pandemie vum Covid-19 virzegoen, hunn net alleguerten d'Generalversammlung fir déi nei Juegd-lousen kënnen an den Delaien organiséiert ginn. An dofir huet de Kalenner vun den Assemblée-généralle, de Mandater vun deenen nei Collèges des syndicats an d'Ofhalen vun de Steeën vum dem Juegdrecht elo missen ugepasst ginn. A genau dat maache mer mat deem heite Gesetz.

An deem Sënn soen ech lech alleguerte villmools Merci fir d'Nolauschteren an ech ginn den Accord vun der grénger Fraktioun.

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Benoy. Als éischte Riedner ass den honorabelen Här Gilles Roth agedroen. Här Roth, Dir hutt d'Wuert.

Discussion générale

► **M. Gilles Roth** (CSV).- Merci, Här President, Dir Dammen an Dir Hären, also ech si jo net suspekt, fir ëmmer mat der Ëmweltministesch op enger Wellelängtz ze sinn - dat ass esou an enger parlamentarescher Demokratie. Ech kann lech awer hei soen, Madamm Minister, an och de Kolleegen a Kolleginnen, déi hei an an deenen anere Säll sinn: „Mir soen zu dësem Gesetz eendeiteg Jo! Dir hutt dee richtige Choix gemaach.“ Dat huet awer näischt mat der Kris ze dinn, well d'Demokratie muss och an enger Kris liewen. Dat parlamentarescht Zesummespill heescht och net, dass d'Cham-

ber eigentlech der Regierung Plein-pouvoir gëtt a fir de Rescht zu allem Jo an Ame seet.

Mee verfassungsrechtlech, an dat ass d'lescht Woch prezisiéiert ginn, läit dat op engem subtilen anere Plang. Nämlech d'Regierung fiert iwwer e Règlement grand-ducal an d'Chamber huet eigentlech ze préieren, ob dat, wat d'Regierung mécht, adequat ass, dat heescht, ob et noutwendeg ass, ob et justifiéiert ass an, virun allem, ob et verhältnisméisseg ass. Et ass eigentlech dee Contrôle, deen d'Chamber an alle Beräicher, déi elo an der Kris vun der Regierung als gesetzlech Moossname geholl ginn, als hir Aufgab huet.

De Punkt ass deen, dass - de François Benoy huet dat richteg gesot - de Staatsrot eigentlech deen urspréngleche Wëllen, deen d'Ministesch, an ech géif soen, d'Regierung hei an dem Gesetzesprojet wollt soen, e bëssen avortéiert huet. An haut geet déi Debatt, mengen ech, net just iwwert d'Juegd-lousen.

Ech soen dat och ganz kloer, well d'Ministesch wollt, an dat soll een eng Kéier och prezisiéieren, zwou weider Saachen: nämlech, dass bei den Établissements classés keng Kommodosenquête méi muss gemaach ginn, dass zum Beispill a Gréngzonen d'Regierung ka Mesure-d'urgence, Infrastructure-d'urgencé setzen ouni eng Ëmweltimpaktetüd.

Dat geet also ganz wäit. An do ginn d'Rechter, d'Asprochsrechter vun deenen eenzelne Bierger wierklech ageschränkt. Well et ass besonnesch am Ëmweltberäich, wou schonns iwwer laang Joren, iwwer international Konventiounen, de Bierger wäitgeeënd an de participative Prozess vun enger Decisioun vun den Autoritéite matagebonnen ass.

A wat dat konkreet heescht, däers soll ee sech och bewosst sinn. Dir wësst alleguerten, dass an de Klinicken daper geschaff gëtt. Mee do wäert och Offall kommen. An zum Beispill wäerten déi Moossnamen, déi elo net iwwert dëst Gesetz lafen, dann herno, do ginn ech dervun aus, vun der Regierung am Kader vum dem Règlement grand-ducal iwwert d'Urgencé gereegelt ginn: dass zum Beispill d'Klinicksmaterial - et muss jo iergendwou entsuergt ginn - zum Beispill op dem SIDOR entsuergt gëtt. A wann d'Regierung decidéiert, fir dat schnell ze maachen, da ka se dat forcement net iwwer laangwiereng Kommodosprozedure maachen, mee si muss esou oder esou eng Decisioun dofir huelen.

Och do, soen ech lech ganz kloer, geet d'CSV mat op dee Wee! D'Urgencésituatioun, déi verlaangt och Urgencémesuren.

Dat selwecht zielt zum Beispill, wann Infrastrukture géifen am État de crise geholl ginn an déi missten an enger Zone verte operéiert ginn. Ech mengen, och do drängt et sech op, dass do net nach laangwiereng Impaktetüden iwwer Fliedermais an ech weess net wat soss nach gemaach ginn. An och do seet d'CSV eendeiteg: „Jo.“

Wat ech zum Schluss wëilt soen: „Wa mir mat op dee Wee hei ginn, no der Kris gëtt et och ëmmer en Après-crise!“ An d'Leit sinn elo ..., wéi mer dat géifen um Land soen: „Si maachen de Moment gudde Prisong.“ An der Stad géife se soen: „Si maachen e gudde ‚Selfconfinement‘.“ Jo! Mee d'Leit hunn awer och lues a lues Lagerkoller. An ech mengen, et ass elo och, wou ee muss den Après-crise virbereeden. An, Madamm Minister an Dir Dammen an Dir Hären, och als CSV vertiede mer awer do d'Meenung, dass an dem Après-crise d'Wirtschaft an och dat Sozialt esou séier wéi méiglech erëm müssen op hir eege Féiss kënnen kommen.

► **Une voix**.- Très bien!

► **M. Gilles Roth** (CSV).- An eisen eendeitege Wonsch ass do, dass dat net herno un iwwerméisseg laangwierenge Prozedure scheitert. Déi normal Prozeduren, déi müssen herno kënnen spillen, mee si müssen awer pragmatesch kënnen applizéiert ginn. Pragmatesch: dass grouss Projekte viruginn, dass Entreprises Opdrag kréien, dass d'Leit hir Paie kënnen kréien, dass et och am Handwierk an dass dat Sozialt erëm ka fonctionéieren.

An duerfir ass vun eiser Säit deen eindrénglechen Appell, jo, herno am Après-crise, no der Kris net méi Procédure-d'urgencen ze maachen, mee pragmatesch Prozeduren, an dat besonnesch an engem gudden Zesummespill vun allen Acteuren um Terrain, engem Zesummespill vu Staat a vu Gemengen, kee géigesäitge Aarmbéien. An ech hoffen och op e Versteesdemech vun all deenen, déi wëllen, mat Recht, hir Asprochméiglechkeete geltend maachen. Mee ech mengen, och do spillt ëmmer den Intéret public général.

A wa mer dat zesummen hikréien, mengen ech, da wier och an der Kris eppes fir déi parlamentaresch Diskussioun hei gemaach. Ech soen lech Merci fir d'Nolauschteren.

► **Plusieurs voix**.- Très bien!

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Roth. Nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Gilles Baum. Här Baum, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Gilles Baum** (*DP*).- Ech gi mäi Wuert un den Här Bauler weider.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Här Bauler, Dir hutt d'Wuert.

► **M. André Bauler** (*DP*).- Merci, Här President. Fir d'éischt wollt ech dem Rapporteur, dem Här Benoy, en häerzleche Merci soe fir dee mëndlechen a schrëffleche Rapport.

Mir haten an der Kommissioun d'Diskussioun concernant den Echange mat dem concernéierte Milieu, Madamm Minister, an do hat den honorabelen Här Gusty Graas gefrot, ob Der eis dozou kéint Prezisiounen ginn. Dofir wollt ech lech gentiment froen, ob Der eis vläicht kéint e Feedback ginn, ob Der entre-temps e Feedback kritt hutt, eng Réckmeldung vun dem concernéierte Milieu, an dësem Fall dann de Jeeër.

Merci!

Ech ginn dann och den Accord vun eiser Fraktioun.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci villmools, Här Bauler. An da wier et um honorabelen Här Georges Engel.

► **M. Georges Engel** (*LSAP*).- Jo, merci un de Rapporteur. An ech ginn den Accord vun der LSAP.

► **M. Fernand Etgen**, *Président*.- Merci, Här Engel. An da ginn ech d'Wuert weider un den honorabelen Här Fernand Kartheiser.

► **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*).- Jo, Här President, ech soen och dem Här Benoy Merci fir säi Rapport an ech felicitéieren och ausdrëcklech dem Här Roth fir seng Interventioun.

Wësst Der, wéi mer dee Projet de loi hei gelies hunn, dunns ass engem opgefall, datt déi Formulatioun do dra war - fir se net falsch ze zitéieren, liesen ech se elo: „des situations d'urgence à caractère civil“. An natierlech stellt sech d'Fro, wat dat ass, well mir hunn e legalen Zoustand hei am Abléck, deen ass den „état de crise“. Deen ass definéiert am Artikel 32 (4) vun der Verfassung. An dat ass e feststeeënde Begrëff. Firwat also elo vun enger „situation d'urgence à caractère civil“ hei an dësem Gesetz schwätzen? Et ass eng Fro, déi ee sech kann naiv stellen.

An da kuckt een, an dat steet och am Här Benoy sengem Rapport dran, datt dat u sech e Konzept ass, deen aus enger europäescher Direktiv kënnt, déi en anere Kontext beschreift.

An de Staatsrot - de Staatsrot, deen hei eng exzellent Aarbecht gemaach huet, wëll ech och soen -, deen huet dann och Zweifel, ob et sënnavoll ass, fir eng Notioun aus engem Kontext erauszehuelen, fir se hei ze applizéieren. Dat huet seng Geforen, well an deene Situatiounen - och an deenen, déi den Här Roth beschriwwen huet -, hu mer herno eng Situatioun, wou e vage Begrëff ass aus engem Rechtskader, deen net heihinner passt, deen der Regierung exorbitant Pouvoir gëtt géint iwwer Asprochméiglechkeeten an anere Saachen.

An dofir huet de Staatsrot seng Opposition formelle gemaach, well ganz kloer, weinstens an eiser Lektür vun dësem Text, d'Méiglechkeet vun engem Abus de pouvoir gi wär. An dofir ass eng Opposition formelle gemaach ginn.

Elo kéint ee jo nach soen: „Gutt, dat ka virkommen. Mir sinn an enger Krisensituatioun.“ Mee esou einfach därfe mer eis dat och net maachen, well besonnesch an enger Krisensituatioun muss mir als Parlament oppassen, datt eeben net eng Situatioun ka mëssbraucht ginn, fir Rechtsmëttelen anzeféieren oder ze benotzen, déi géifen an d'Grondrechter vun de Leit agräifen.

Dat heite kéint esou e Fall sinn. An eist Mësstraue gëtt vläicht och nach doduerch e bësse méi alimentéiert, well dat och nach vum Ëmweltministère kënnt, dee jo awer dee gudde Ruff huet, ganz dacks e bësse méi wäit ze goen, wéi de gesonde Mënscheverstand et géif erwaarde loossen.

► **M. Roy Reding** (*ADR*).- Très bien!

► **M. Fernand Kartheiser** (*ADR*).- Mir sinn als ADR hei mat dem Projet d'accord. Mir stëmmen dat och mat, well déi Datumsverleung ass jo eng harmlos Saach. Mee dofir ass dëst Gesetz och e gutt Beispill, fir eeben ze warnen - ze warnen! -, datt de Krisenzoustand, an deem mer am Abléck sinn, muss duebel iwwerwaacht gi vun enger fonctionéierender parlamentarescher Demokratie. An et ass dat, wat mer haut maachen.

Mir ginn eisen Accord zum Gesetz a mir wäerte ganz gutt oppassen, Madamm Minister, wéi Der lech an Zukunft ausdréckt.

Merci.

► **M. Fernand Etgen, *Président***.- Merci villmools, Här Kartheiser. An ech ginn d'Wuert weider un den honorabelen Här Marc Baum. Här Baum, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Marc Baum (*déi Lénk*)**.- Merci, Här President. Heimadder ginn ech dann och den Accord vun der lénker Fraktioun.

► **M. Fernand Etgen, *Président***.- Merci villmools, Här Baum. Leschten agedroene Riedner ass den honorabelen Här Marc Goergen. Här Goergen, Dir hutt d'Wuert.

► **M. Marc Goergen (*Piraten*)**.- Merci, Här President. Merci dem Här Benoy fir säi gudde Rapport. Och mir wäerten eisen Accord dozou ginn.

Et ass awer nach unzemierken, dass et eis um Häerz läit, dass dat net ausgenotzt géif ginn, sief et an den Émweltimpaktetüden oder mam Kommodo, well et eis wierklech um Häerz läit, dass mer do awer d'Biergerrechter héichhalen.

Wat d'Juegd ubelaangt, do wëlle mer nach eng Kéier drop opmierksam maachen, dass, ier et elo an d'Stee wäert kommen, och alleguerten déi Leit, déi dat net wëllen, dass op hiren Terrainen d'Juegd géif gemaach ginn, d'Méiglecheet hunn, aus eethesche Grënn nom Artikel 7, weider nom Artikel 24 (veuillez lire: nom Artikel 24 vum Juegdgesetz) dat deementspriedend och ze refuséieren. An deem Fall gi mer awer och hei eisen Accord, fir dass déi Steeë verlängert ginn.

► **M. Fernand Etgen, *Président***.- Merci villmools, Här Goergen. D'Regierung huet d'Wuert, d'Madamm Émweltministesch Carole Dieschbourg.

Prise de position du Gouvernement

► **Mme Carole Dieschbourg, *Ministre de l'Environnement, du Climat et du Développement durable***.- Bon, ech soen als Éischt emol dem François Benoy fir säi komplette mëndlechen a schrëftleche Rapport, deen en an enger ganz kuerzer Zäit erstallt huet, e ganz grousser Merci. An da soen ech och Merci fir déi grouss Ënnerstëtzung. An Dir hutt Recht.

Den Här Kartheiser huet op eppes higewisen, genee wéi den Här Roth, wou mer u sech Gebrauch gemaach hu vun dem Begrëff „situation d'urgence à caractère civil“, deen een aus dem EIEs-Beräich kennt, deen och e besteeënde Begrëff ass. Mee dat Gesetz hei, an dat hate mer an der Émweltkommissioun awer laang beschwat, dass ass deposéiert ginn, ier deen État de crise hei war, ier mer an deem Zäithorizont waren.

Dofir hu mer jo och - well mer schnell wollte reglementéieren, souwuel wat de Kommodo ugeet wéi awer och, wat den Naturschutz ugeet, an Dir hutt zwee Beispiller genannt, wou een einfach muss habile sinn ze agéieren -, dofir hu mer jo eppes geholl, wat et an der Émweltlegislatioun och schonn hautzudaags gëtt an dorobber referéiert.

Mee, an dat hunn ech an der Kommissioun eeben och gesot, mir ginn duerchaus dem Staatsrot an deem Avis Recht, dass mer dat, wat elo fir den État de crise gëllt, iwwer Règlement wëlle maachen. Mee ech mengen, et war awer derwäert, an der Kommissioun eng Kéier op déi ganz Mesuren, déi néideg sinn am Beräich vum Kommodo, awer och am Beräich vun der Émweltlegislatioun an am Naturschutz zum Beispill, fir kënnen ze agéieren, hinzeweisen an der Chamber dat och eng Kéier ze erklären.

Fir de Rescht sinn ech frou, wa mer elo deen Deel iwwert d'Juegd maachen, well dat ass wierklech elementar wichteg. Well do gouf am Virfeld immens vill a gutt Aarbecht gemaach während deene leschten dräi Méint, wou d'Natur- a Bëschverwaltung zesumme mat allen Acteuren - och merci de Gemengen, déi Säll zur Verfügung gestallt hunn - schonn iwwer 500 Assemblée-généralen an enger Rekordzäit gemaach hunn. Déi Aarbecht sollt net verluer goen. A mir sollten eis elo déi néideg Zäit ginn, fir dat uerdentlech unzegoen.

Den Här Bauler hat gefrot, mir hunn natierlech de Leit Bescheid gesot. Ech hunn awer och an der Kommissiounssëtzung, déi iwwer Videokonferenz war, gesot: „Et ass kloer, dass dat net dee beschtméiglechen Zäitpunkt fir déi Leit ass, déi op d'Juegd ginn.“ Dat ass en Zäitpunkt, wou och Juegd ass. Mee ech mengen, dass mer hei eng Situatioun hunn, wou mer net nach wëlle méi retardéieren, wou mer wierklech elo wëlle weisen: Mir loosse déi Aarbecht net verluer goen. A mir ginn eis dann déi néideg Zäit, fir dat doten uerdentlech an en bonne forme zu Enn ze féieren.

An domat soen ech lech Merci fir Är Opmierksamkeet.

► **M. Fernand Etgen, *Président***.- Merci der Madamm Émweltministesch Carole Dieschbourg. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Mir kommen zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7535. Den Text steet am Document parlementaire 7535².

Mir wäerten als Éischt zur Ofstëmmung vun den Deputéierte kommen, déi hei am Säll sinn a vun deenen, déi op der Tribün sinn. Duerno komme mer zur Ofstëmmung vun deenen Deputéierten, déi an deenen anere Säll sinn, an dat ee Säll no deem aneren.

Ech wollt drop hiweisen, datt den noutwendege Quorum, fir de Vott kënnen ze maachen, ginn ass. Mir maachen e Vote par appel nominal. Duerno fuere mer da fir d'Votten an alphabetescher Reiefolleg virun.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7535 et dispense du second vote constitutionnel

De Vott fänkt un. An ech biede jiddwereen, deen ofstëmmt, dee Moment, wann e säi Vott ausdréckt, säi Mikro unzemaachen.

Appel nominal (votes personnels des députés présents dans la salle des séances plénières et les tribunes)

Ech ginn elo an de Sall 4-5, fir datt déi Deputéiert kënnen ofstëmmen.

(M. le Président, M. le Secrétaire général et Mme la Secrétaire générale adjointe se déplacent vers la salle 4-5.)

Ech zéien elo den Deputéierten, mat deem mer de Vott ufänken. Duerno fuere mer mam Opruff fir de Vott an alphabetescher Reiefolleg virun.

Appel nominal (votes personnels des députés de la salle 4-5)

(M. le Président, M. le Secrétaire général et Mme la Secrétaire générale adjointe se déplacent vers la salle 1-2.)

Ech zéien elo den Deputéierten, mat deem mer de Vott ufänken. Duerno fuere mer mam Opruff fir de Vott an alphabetescher Reiefolleg virun.

Appel nominal (votes personnels des députés de la salle 1-2)

(M. le Président, M. le Secrétaire général et Mme la Secrétaire générale adjointe retournent vers la salle des séances plénières.)

Ech bieden elo déi, déi e Vote par procuration wëllen ofginn, d'Hand an d'Luucht ze hiewen. A wann ech se dann opruffen, fir hire Vott ofzeginn, solle se wannechgelift de Mikro umaachen.

Appel nominal (votes par procuration)

Domadder hu mer de Quorum erreecht an de Vott ass heimat ofgeschloss.

D'Resultat ass folgend: De Projet de loi 7535 ass mat 60 Jo-Stëmmen eestëmmeg ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane ADEHM, Nancy ARENDT épouse KEMP, MM. Emile EICHER, Félix EISCHEN, Paul GALLES, Léon GLODEN, Jean-Marie HALSDORF, Mmes Martine HANSEN, Françoise HETTO-GAASCH, MM. Aly KAES, Marc LIES, Georges MISCHO, Mme Octavie MODERT, M. Laurent MOSAR, Mme Viviane REDING, MM. Gilles ROTH, Marco SCHANK (par Mme Martine HANSEN), Marc SPAUTZ, Serge WILMES (par M. Léon Gloden), Claude WISELER et Michel WOLTER ;

MM. Guy ARENDT, André BAULER, Gilles BAUM, Mme Simone BEISSEL, MM. Frank COLABIANCHI, Fernand ETGEN, Gusty GRAAS, Max HAHN, Mme Carole HARTMANN, MM. Pim KNAFF, Claude LAMBERTY et Mme Lydie POLFER ;

Mme Simone ASSELBORN-BINTZ, M. Dan BIANCALANA, Mmes Tess BURTON, Francine CLOSENER (par M. Georges ENGEL), MM. Yves CRUCHTEN, Mars Di BARTOLOMEO, Georges ENGEL, Claude HAAGEN, Mmes Cécile HEMMEN et Lydia MUTSCH (par M. Claude Haagen) ;

Mme Semiray AHMEDOVA, MM. Carlo BACK, François BENOY, Mmes Djuna BERNARD, Stéphanie EMPAIN, Chantal GARY, M. Marc HANSEN (par Mme Josée LORSCHÉ), Mme Josée LORSCHÉ et M. Charles MARGUE ;

MM. Jeff ENGEL, Gast GIBÉRYEN (par M. Fernand Kartheiser), Fernand Kartheiser et Roy REDING ;

MM. Sven CLEMENT et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

11. 7396 - Projet de loi portant approbation du Protocole n° 16 à la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, fait à Strasbourg, le 2 octobre 2013

Dee leschte Punkt vun eisem Ordre du jour ass de Projet de loi 7396, de 16. Protokoll zur Kon-

vention iwwert d'Erhale vun de Mënscherechter an de Grundfräiheeten. Et hu sech ageschriwwen bei dësem Projet de loi: d'Madamm Diane ADEHM, d'Madamm Carole HARTMANN, den Här Georges ENGEL, den Här Roy REDING, den Här Marc Baum an den Här Marc Goergen.

D'Wuert huet elo de Rapporteur vun dësem Projet de loi, den honorabelen Här Charles MARGUE. Här MARGUE, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission de la Justice

► **M. Charles MARGUE (*déi gréng*)**, *rapporteur*.- Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, och a Krisenzäite solle mer eis normal Aarbechten net vergiessen. Dat hu mir jo och esou ofgemaach zesummen, d'Chamber an d'Regierung. An zemools a Krisenzäiten ass e Bléck op d'Mënscherechter an d'Verdeedegung vun eise fundamentale Fräiheeten ubruecht.

Beim Gesetzesprojet 7396 handelt et sech ëm e Protokoll, deen dem Europäesche Mënscherechtshaff mat Sëtz zu Stroossbuerg seng Kompetenz iwwert d'Affäre vun enger konsultativer Prozedur erweidert. Bis dato ass déi Cour quasi exklusiv fir Litigen zoustänneg, déi schonn de ganzen nationalen Instanzwee duerchlaf hunn. D'Fro stellt sech zu deem Moment, ob d'Cour soll constatéieren, dass de betreffende Staat e Grondrecht verletzt huet oder net.

Hei geet et drëms, dass eis héchste Juridictionen, dat sinn an dësem Fall d'Verfassungsgericht, d'Verwaltungsgericht, d'Cour de cassation an d'Cour d'appel, nach während der nationaler Prozedur de Mënschrechtshaff mat enger Demande d'avis kënnen saiséieren. Et handelt sech also ëm eng Procédure consultative an net ëm eng Procédure contentieuse.

De Protokoll 16 ass adoptéiert ginn am Kader vu méi systemateschen Iwwerleeungen, wéi een de Stroossbuurger Mënschrechtshaff, deen ënner sengem Succès quasi leit an engorgéiert ass, kann entlaaschten, ouni dass déi Entlaaschtung op d'Käschte vun de Grondrechter awer geet.

An deem Sënn gëtt hei voll d'Subsidiaritéit spille gelooss. Subsidiaritéit soll heeschen, dass d'Decisionen sollen esou no wéi méiglech um Bierger geholl ginn an déi supranational Instanz eréischt kompetent gëtt, wann déi national Moyenen net duerginn. Et ass eng Notioun, déi mir Politiker am Kontext vum Unionsrecht kennen. Leider revendiquéiere mer ze vill oft d'Subsidiaritéit, fir op eng negativ an exklusiv Aart a Weis op eis Souveränitéit ze pochen.

► **M. Fernand Kartheiser (*ADR*)**.- Ass dat am Rapport, Här MARGUE, oder Är Meenung?

(Interruption)

► **M. Charles MARGUE (*déi gréng*)**, *rapporteur*.- Subsidiaritéit an dësem Kontext heescht, dass mer eis d'Moyene ginn, fir eis Responsabilitéit seriö ze huelen. Esou kann de Staat iwwer eis Juridictione sécherstellen, dass eng eventuell Verletzung vun engem Grondrecht ka reparéiert ginn, ouni dass de laange Wee, de prozedurale Wee bis op Stroossbuerg, iwwerhaapt néideg ass.

De facto ass et d'Jurisprudenz vu Stroossbuerg, déi d'minimal Standarden am Beräich Mënschrechtsschutz festsetzt, déi et duerno heescht ze respektéieren. Den Droit, mee virun allem eis Gesellschaft evoluéieren natierlech, soudass et op diverse Punkte keng Jurisprudenz gëtt respektiv déi eventuell net kloer genuch ass par rapport zur konkreter Situatioun, déi e Riichter muss tranchéieren. Mat der Méiglecheet, d'Cour vu Stroossbuerg ze saiséieren, kritt hien nei Moyenen, sech an deene Froe kloerheet ze verschafen.

Et handelt sech dofir ëm eng unanime Demande vun eise Lëtzebuurger Juridictionen, déi an all hiren Avisen den Notzen an d'Wichtegkeet vun deem Instrument ënnerstrach hunn.

Hei elo de Werdegang vum Gesetzesprojet 7396: Den Depot war den 21. Januar 2019 vum Landwirtschaftsminister Romain SCHNEIDER a Verriedung vum Ausseminister Jean ASSELBORN.

De 6. Februar 2019 gouf de Projet de loi an der Kommissioun vun der Justiz presentéiert. De 15. Februar 2019 huet de Staatsrot dunn och schonns säin Avis ofginn. An dësem Avis gouf virun allem drop higewisen, dass déi vum Projet de loi viséiert Juridictione misste genee opgezielt ginn.

Den Avis vun der Cour supérieure de justice vum 9. März 2019 huet déi nammlecht Kritik opgeworf, während den Avis vun der Cour administrative vum 4. März 2019 keng weider Observatiounen zum Projet de loi formuléiert huet.

► **M. Fernand Etgen, *Président***.- Här MARGUE, erlaabt Der, datt den Här Kartheiser lech eng Fro stellt?

► **M. Charles MARGUE (*déi gréng*)**, *rapporteur*.- Awer net währenddeem.

► **M. Fernand Kartheiser (*ADR*)**.- Dann duerno.

► **M. Fernand Etgen, *Président***.- Här MARGUE, fuert elo roueg virun!

► **M. Charles MARGUE (*déi gréng*)**, *rapporteur*.- An engem Brëif vun der Justizministesch Sam Tanson vum 5. Februar 2020 ass dunn ausdrécklech festgehalen ginn, dass d'Verfassungsgericht, d'Verwaltungsgericht, de Kassationshaff an d'Cour d'appel déi Lëtzebuurger Juridictione sinn, déi Stroossbuerg, also d'Europäesch Mënscherechtsgericht, froe kënnen, fir en Avis ze kréien. Dës Prezisioun gëtt matkommunikéiert, wann den Depot vun der Ratifikatioun gemaach gëtt beim Generalsekretär vum Europarat.

De 5. Februar dëst Joer gouf de Rapporteur designéiert an d'Analys vum Text an dem Avis vum Staatsrot gemaach. De 4. März huet d'Justizkommissioun de schrëftleche Rapport ugeholl.

Ech wëll hei nach eng Kéier ënnersträichen, dass et sech hei ëm en Avis handelt, deem säin Effekt net obligatoresch ass. Dofir ass och de Mechanismus net genau deen, dee mer ënnert der Form vum Renvoi préjudiciel aus dem Unionsrecht kennen an dee sech dem Riichter imposéiert. Allerdéngs ass deen Avis duerchaus nützlich, well effektiv déi Interpretationshëllef, déi d'Cour an deem Kontext mécht, och riskéiert, an enger spéiderer contentiéiser Prozedur hir contraignant Analys ze sinn.

Och hei sollen dem Bierger seng Rechter garantéiert bleiwen, an den Zougrëff op d'Procédure d'avis verschléisst kee spéideren Zougrëff vum Bierger op e Recours individuel zu Stroossbuerg.

An nach zwee Wieder, wat d'Prozedur ugeet: Et gëtt zu Stroossbuerg e Selektiounskomitee, dee kuckt, ob déi Demande zoulässeg ass. Seet dëse Komitee, si wär net zoulässeg, muss en dat an engem Avis de refus ganz genee motivéieren. Äss se zoulässeg, da geet et un d'Grande Chambre, also déi komplettsten a prestigiéiste Formation vun der Cour; och dat ass e Garant fir eng seriö Äntwert.

Et ass esou, dass de Riichter, dee vun deem jeeweilige Land genannt ass, mat am Selektiounskomitee sëtzt. Doduerch gëtt kloer gestallt, dass deem nationale Rechtssystem a senger Partikularitéite ka Rechnung gedroe ginn.

Ech hunn hei e kuerzt Beispill vun enger Demande vum franséische Kassationshaff. De Kassationshaff huet nogefrot a puncto Aschreiwung vun enger Gebuert an en État civil vun engem Kand, dat am Ausland op d'Welt koom vun enger Leihmutter - eng GPA also, an déi Praxis ass jo a ville Länner verbueden.

Stroossbuerg huet sech dunn ausgedréckt, dass déi Déclaration de naissance soll an den État civil opgeholl ginn. An d'Motivatioun ass interessant: well et geet ëm den Intérêt supérieur vum Kand. Dës Äntwert ass eng Pist, awer wéi gesot net contraignant, weeder fir Frankräich nach fir déi aner Länner.

Et ass mer wichteg gewiescht ervirzehiewen an dëser Krisenzäit, dass d'Radifikatioun vun dësem Protokoll 16 e gutt Beispill ass fir ze weisen, dass mer de Schutz vun eise fundamentale Fräiheete weider verankeren, dëst mat enger effikasser Prozedur an dat am Dialog vun nationalen a internationalen Instanzen.

Ech froen Är Zoustëmmung zu dësem Projet a ginn och an engems den Accord vun der grénger Fraktioun.

Ech soen lech Merci, natierlech och all deenen, déi um Ausschaffe vun deem Text bedeelegt waren am Justizministère, an der Chamber, an der Fraktioun, an och all den Auteure vun den Avisen zu dësem Gesetzesprojet.

► Plusieurs voix.- Très bien!

► **M. Fernand Etgen, *Président***.- Merci villmools, Här MARGUE. Den Här Kartheiser wëll lech nach ëmmer eng Fro stellen.

► **M. Charles MARGUE (*déi gréng*)**, *rapporteur*.- Da loosst kommen!

► **M. Fernand Kartheiser (*ADR*)**.- Merci, Här President, a merci, Här MARGUE. Ech wollt eng Fro iwwert de Rapport stellen, ob ech richtig verstanen hunn, de Rapport soll eng neutral Presentatioun sinn.

► Plusieurs voix.- Très bien!

► **M. Fernand Kartheiser (*ADR*)**.- Voilà. An ech mengen, ech hat verstanen, an ech ka mech geiert hunn, ech wollt do nofroen, ob Dir der Meenung oder där Meenung Ausdrock ginn hutt am Rapport, datt d'Subsidiaritätsformel, wéi se am Vertrag vun der Europäescher Union festgehalen ass, géif ze vill dacks an déi eng oder aner Richtung interpretéiert ginn.